

Memo van de gedeputeerde

C.A. van der Maat

Gedeputeerde Mobiliteit en Samenwerking

Onderwerp

Herijking OV visie

Geachte Statenleden,

Aanleiding en doel

Op 23 februari 2018 heeft u in de themabijeenkomst "Vernieuwing OV" kennisgenomen van het traject om te komen tot een herijking van de huidige OV-visie. Naar aanleiding van deze bijeenkomst en ter facilitering van dit traject is een Statenwerkgroep geformeerd. Vervolgens is in een themabijeenkomst op 18 mei een aantal extreme scenario's met u besproken. Dit is samen met uitkomsten van overleg met regio's, reizigers en professionals de input geweest voor een hoofdlijn als kader voor de herijking van de visie. Meer informatie over het doorlopen traject vindt u in de [tijdlijn](#).

De concept hoofdlijn wil ik met u bespreken in de themabijeenkomst van 31 augustus 2018. Uw input gebruiken we voor het vormgeven van de visie en de opzet van de adaptieve agenda. Dit in samenspraak met de Statenwerkgroep (op 10 september en 28 september). Naar verwachting worden in de procedurevergadering van 22 oktober de definitieve stukken voorgelegd (met oog op besluitvorming in PS op 23 november 2018).

Uitgangspunt in dit traject is het budget dat jaarlijks beschikbaar is bij PNB voor het uitvoeren van regionaal OV. Dit is een bedrag van ruim € 90 miljoen. Hoe kunnen we met deze "mobiliteitseuro's" maximaal toegevoegde waarde bieden voor de reizigers in de vorm van mobiliteitsdiensten (waaronder ook OV)? Dit doen we om Brabant bereikbaar te houden en zodat mensen mee kunnen blijven doen aan de samenleving. Het bestaande budget blijft de basis en het gaat niet om een uitbreiding of inkrimping van het budget. Hierbij hebben we een rol als concessieverlener: we zijn als provincie verantwoordelijk voor de invulling van het regionale OV. Deze verantwoordelijkheid blijft bestaan. Om deze rol en bijbehorende verantwoordelijkheid ook richting de toekomst goed uit te kunnen blijven voeren is het noodzakelijk de OV visie te herijken en kritisch te kijken naar de invulling van onze rol. De herijkte visie loopt tot 2030 en schetst het eindbeeld. We beseffen dat hier een transitiepad voor nodig is, dit is onderdeel van de adaptieve agenda.

Deze memo start met een schets van de toekomst en gaat vervolgens in op wat de hoofdlijn is van de herijkte visie om dit toekomstbeeld te bereiken. Per onderdeel worden de belangrijkste herijkingpunten genoemd.

Datum

21 augustus 2018

Documentnummer

C22311691/4405127

Aan

Provinciale Staten van
Noord-Brabant

Kopie aan

Van

C.A. van der Maat

Telefoon

(073) 681 20 54

Email

cvdmaat@brabant.nl

Bijlage(n)

-

Schets van de toekomst

Op een werkdag in 2030 zie je dat je wat langer mag blijven liggen. Het is rustig en je digitale persoonlijke assistent heeft hierop je wekker aangepast. Je hebt een aantal afspraken en bij het ontbijt loop je ze even door. De eerste is een bezoekje aan een klant in het buitengebied samen met een collega. Brabant heeft een goed OV netwerk maar voor een bedrijventerrein dat in het buitengebied ligt zijn andere opties soms makkelijker. Je Mobiliteit app heeft een elektrische *deelauto* voor je gereserveerd en je haalt je collega op. Op de terugweg van het overleg lever je de deelauto in bij een *mobilitieithub*. Je collega gaat met *Bravo Flex* terug naar kantoor, handig systeem: je boekt dit met de Mobiliteit app en binnen 15 minuten wordt je opgehaald en afgezet op elke halte die je kiest. Jij pakt *Bravo Direct*, minimaal elke 10 minuten vertrekt er een bus naar een mobilitieithub, om door te reizen met de trein naar Utrecht voor je tweede bijeenkomst. Tijdens de reis werk je je berichten bij. De bijeenkomst loopt wat uit en je Mobiliteit app past hierop je reisschema terug naar huis aan. Het is mooi weer en je hebt de door jezelf aangegeven hoeveelheid beweging voor vandaag nog niet gehad. Je Mobiliteit app stelt dan ook voor het laatste deel van de reis per fiets te doen. Je accepteert het voorstel, waarna de Mobiliteit app een fiets voor je reserveert op de mobiliteit hub. Na een fietstochtje in de ondergaande zon stal je de fiets bij de deelfietsstalling en loop je het laatste stukje naar huis. Ondertussen werkt je Mobiliteit app de betalingen van je reis bij. Heel handig zo'n app, alles geregeld via één portaal. Op deze dag maak je zo geen gebruik van je auto en ben je duurzaam bezig met voldoende beweging. Op andere dagen is de eigen auto een betere optie, maar dan laat je dit wel altijd even weten via de mobiliteit app in de Bravo Samen community zodat iemand anders uit je dorp ook kan meerijsen. Gezellig want zo spreek je nog eens iemand en je krijgt hiervoor extra punten waarmee je de volgende keer korting krijgt op Bravo Flex of Bravo Direct. Hiermee draag je toch ook je steentje bij aan de mobiliteit in Brabant.

Het daaropvolgende weekend wil je met je gezin een dagje naar zee. De beste optie is om die dag een elektrische familie auto te reserveren via de Mobiliteit app en deze mee te nemen naar het strand, een leuk uitje voor zaterdag. Zondag komt je moeder op bezoek. Zij is niet meer zelf mobiel, maar zij kan via een virtuele assistent op haar beeldscherm zelf een flextaxi boeken waarmee ze naar je huis wordt gebracht. De taxi is zelfrijdend maar aan boord is een steward die helpt met in- en uitstappen. Fijn, want zo is er extra zorg aanwezig in het voertuig en is de chauffeur niet alleen maar bezig met het besturen van het voertuig.

Datum

21 augustus 2018

Stuknummer

C22311691/4405127

Concept inhoudelijke hoofdlijn

Op basis van alle opgehaalde input is deze hoofdlijn opgesteld. De stappen die we nu zetten zijn nodig om in 2030 te kunnen reizen zoals geschetst in het toekomstperspectief. Ze zijn nodig voor de economie en leefbaarheid door het netwerk van steden en dorpen goed verbonden te houden. Bovendien zorgen we ervoor dat mensen kunnen blijven meedoen doordat ze mobiel zijn. Als we deze stappen nu niet zetten en doorgaan op de huidige wijze blijft de nadruk liggen op grote stromen en alleen busvervoer. Daarom moeten we onze huidige OV visie herijken.

Basis

Niet alles uit de huidige visie wordt aangepast. Een aantal onderwerpen is al in de huidige visie goed vastgelegd en blijft daarom onderdeel van de herijkte visie. Ook zijn er onderwerpen die wettelijk verplicht zijn om mee te nemen. De belangrijkste onderwerpen waarop we ons beleid daarom niet veranderen zijn:

toegankelijkheid, sociale veiligheid, social return, privacy, vertegenwoordiging van reizigers en open data voor reizigersinformatie.

Datum

21 augustus 2018

Stuknummer

C22311691/4405127

Belangrijkste punten

Brabant stelt de reiziger centraal. Om meer reismogelijkheden te bieden zijn nieuwe vormen van mobiliteit nodig. Om makkelijk gebruik te kunnen maken van deze reismogelijkheden is mobiliteit als dienst belangrijk, daarom zet de provincie hier op in. Mobiliteit als dienst betekent dat een reiziger een voor hem of haar optimale reis kan maken die aansluit op de (reis)behoeften, actuele omstandigheden, aanbod etc. Traditioneel OV zal een onderdeel vormen van mobiliteit als dienst. Deze visie gaat verder dan de traditionele OV reiziger en zet in op de grote groep potentiële mobiliteit als dienst gebruikers.

Om mobiliteit als dienst te realiseren moeten we als provincie meer ruimte bieden aan de markt en de samenleving en moeten we meer flexibiliteit inbouwen zodat we ook in de toekomst goed kunnen blijven inspelen op de vraag van de reiziger. We bieden meer ruimte waarbij we zoeken naar kansen om de verbinding te leggen met andere beleidsterreinen zoals duurzaamheid, economie, innovatie en het sociaal domein.

Om toekomstbestendig te zijn is maatwerk noodzakelijk. Maatwerk in het aanbod aan de reiziger, maar ook in onze rol als overheid. Dit maatwerk krijgt de komende jaren verder vorm volgens onderstaande lijnen. Let wel: Dit is een eindbeeld en daarom niet één op één vergelijkbaar met de situatie nu:

- Direct* Dit zijn de lijnen waarop grote groepen mensen van mobiliteitshub naar mobiliteitshub worden gebracht. Op stromen en momenten met veel vervoersvraag. Onze rol hierin zal sturend zijn op hoofdlijnen wat betreft het verlenen van (flexibele) concessies en gericht op goede afstemming tussen concessies, ook met die voor het spoorvervoer.
- Flex* Hier worden individuen van locatie naar locatie gebracht (van halte naar halte en/of van deur tot deur). Voor dit systeem zoeken we de samenwerking met de markt en gemeenten, dit systeem willen we meer verbinden met doelgroepenvervoer. Dit betekent dat ook gemeenten en regio's hierin een belangrijke rol hebben en wij meer een faciliterende of stimulerende rol zullen hebben.
- Samen* Hier maken individuen gebruik van bestaande mobiliteit door met elkaar mee te rijden, gebruik te maken van een deelsysteem of vrijwilligersinitiatief. In dit systeem bieden we veel ruimte voor marktpartijen en initiatieven uit de samenleving. We stimuleren ook dat dit een bijdrage levert aan bereikbaarheid en sociale veerkracht.

Bovenstaande drie lijnen maken onderdeel uit van mobiliteit als dienst. Als provincie sturen we door te faciliteren en stimuleren dat dit tot stand komt. Daarnaast bewaken we dat voor reizigers alle mogelijkheden overzichtelijk en toegankelijk zijn zodat

reizigers zelf makkelijk een mix kunnen maken van de verschillende mogelijkheden. Hierbij heeft de provincie een rol als marktmeester door te bewaken dat verschillende onderdelen op elkaar aansluiten en ervoor te zorgen dat er aandacht blijft voor de menselijke maat naast alle technologische ontwikkelingen.

VRAAGGERICHT

In het onderdeel vraaggericht wordt de reiziger nog meer centraal gesteld dan in de huidige visie. Hierbij kijken we in tegenstelling tot de huidige visie niet alleen naar aantallen reizigers maar ook naar verschillende reizigersgroepen. De provincie wil alle reizigers meer mogelijkheden bieden die aansluiten bij zijn of haar dagelijkse behoeften. Daarom zet de provincie in op de ontwikkeling van mobiliteit als dienst. Binnen dit systeem kijken we waar welk vervoer de meeste toegevoegde waarde heeft. Voor bussen ligt de toegevoegde waarde op lijnen en momenten met een hoge vervoersvraag (Direct). Op plaatsen en momenten waar de vervoervraag lager is, is de bus niet altijd de beste oplossing en geven we ruimte voor andere oplossingen zoals Flex en Samen. Ook de fiets is hierin een belangrijke schakel. Er zullen meer verschillende vervoersmogelijkheden ontstaan (productdifferentiatie) en dit betekent ook dat het mogelijk moet zijn om hier tarieven op aan te passen (tariefdifferentiatie) om het systeem ook betaalbaar te houden.

Datum

21 augustus 2018

Stuknummer

C22311691/4405127

Herijkingspunten

- Vraaggericht betekent een goed aanbod voor alle reizigers, ongeacht de plek waar ze wonen. Hierbij is het kader het huidige budget en de doelstelling om Brabant bereikbaar te houden en mensen mee te laten doen aan de samenleving.
- Om de reiziger een nog beter aanbod te geven stelt de provincie mobiliteit als dienst centraal. We gaan dit actief verder vormgeven samen met marktpartijen, andere overheden (ook landelijk) en reizigers.
- We blijven bussen inzetten op grote stromen, dit zijn met name de huidige Bravo Direct lijnen. Maar ook hierin kijken we naar maatwerk, bijvoorbeeld in de avonduren als de vraag minder is en een flexconcept ook een oplossing kan zijn.
- Op plaatsen en momenten met minder vervoersvraag kijken we ook naar andere oplossingen dan de bus. We pakken dit actief op samen met markt en samenleving door in te zetten op de ontwikkeling van nieuwe concepten zoals Flex en Samen.
- Er zullen meerdere producten ontstaan en daarom is tariefdifferentiatie noodzakelijk. Hierin zijn twee vormen van tariefdifferentiatie van belang.
 - Gekoppeld aan kwaliteit of snelheid: Een flexsysteem biedt bijvoorbeeld meer comfort en daar hoort een ander tarief bij.
 - Gekoppeld aan tijd: Er wordt meer ruimte geboden om tarieven te kunnen gebruiken om bereikbaarheid te verbeteren (bijvoorbeeld om gebruik buiten de spits te stimuleren).

VERBINDEND

In de nieuwe visie zijn Spoor en HOV de ruggengraat van mobiliteit als dienst. De ontwikkelingen op het terrein van spoor en HOV gaan snel en ook hier verwachten we nieuwe innovaties. Naast regionale bereikbaarheid vinden we nationale en internationale connectiviteit van groot belang.

In het systeem van Direct, Flex en Samen zijn overstappunten cruciaal. Knooppunten, klein en groot, krijgen daarmee nieuwe functionaliteiten. Het worden mobiliteitshubs waar je naast het stalen van je fiets ook een deelauto kan pakken, een pakketje kan ophalen of kan werken en ontmoeten. Bestaande hubs zoals trein- en busstations moeten hierop worden toegerust, maar ook zullen er kleinere hubs ontstaan.

Mobiliteit verandert snel en daarmee wordt het nog belangrijker om goed aan te sluiten op ontwikkelingen als de omgevingsvisie, de klimaat/ en energieagenda, en nieuwe woon- en werklocaties.

Datum

21 augustus 2018

Stuknummer

C22311691/4405127

Herijkingspunten:

- Spoor en HOV vormen de ruggengraat van mobiliteit als dienst. De provincie zorgt ervoor dat er een goed HOV netwerk is als basis voor mobiliteit als dienst en kijkt daarbij nadrukkelijk naar innovaties.
- De provincie zet in op frequenter en sneller vervoer naar andere economische kernregio's vanuit Brabant, ook over de grens. Het spoor speelt een centrale rol, waarbij er in ieder geval een (rijks)opgave ligt in het beschikbaar hebben van voldoende infracapaciteit t.b.v. de beoogde groei. Daarnaast is er ook aandacht nodig voor vervoer op de korte grensoverschrijdende verbindingen. Een reiziger moet zonder hindernissen grenzen kunnen oversteken, dit geldt ook voor concessiegrenzen.
- De provincie stimuleert dat knooppunten mobiliteitshubs worden waar je gemakkelijk kunt overstappen bijvoorbeeld van Direct op Flex, maar waar je ook andere vervoersmogelijkheden en andere diensten vindt.
- Vanuit mobiliteit wordt actief de verbinding gezocht met andere beleidsterreinen en andere overheden. We doen dit om de Brabantse reiziger een beter aanbod te kunnen geven en hier breder te kijken dan alleen mobiliteit of alleen de provincie.

VERANTWOORD

Onder verantwoord vallen de onderwerpen waar we als provincie op willen sturen als dat nodig is. Het gaat dan om de bereikbaarheid van Brabant door het vervoer op HOV assen. Maar het gaat ook om sociale veerkracht in dorpen en hoe mobiliteit hier een bijdrage aan kan bieden, bijvoorbeeld via het Samen concept. Wat betreft duurzaamheid gaan we in de nieuwe visie nog een stap verder dan in de huidige visie door te eisen dat alle OV bussen in 2025 uiterlijk zero emissie zullen zijn. Hiermee gaan we verder dan landelijke afspraken. Daarnaast waarborgen we als provincie de verbinding tussen de verschillende vervoersconcepten met als basis het merk Bravo. Ook zorgen we dat er nog meer data beschikbaar komt zonder hierbij de privacy van reizigers uit het oog te verliezen.

Hierbij geldt dat we alleen eisen kunnen stellen om beleidsdoelstellingen te halen als we hierin ook een rol hebben. Indien we meer ruimte geven aan de markt en de samenleving betekent dit dat we hierdoor ook minder eisen kunnen stellen. Dat betekent niet dat we hier geen rol in hebben. De provincie neemt hierin haar verantwoordelijkheid en gaat op zoek naar (nieuwe) instrumenten om een aantal doelen als basiswaarde te kunnen meegeven richting markt en samenleving.

Herijkingspunten:

- De provincie eist dat alle OV bussen uiterlijk per 2025 zero emissie zijn. Voor andere mobiliteitsdiensten stimuleren we een zo duurzaam mogelijke uitvoering ervan.
- De provincie stelt de begrijpelijkheid van het systeem voor de reiziger centraal en ziet hierbij mobiliteit als dienst als een belangrijke oplossing en pakt hierin een rol als marktmeester. Hierbij gebruiken we als basis het Bravo merk wat verder ontwikkeld wordt richting een platform voor mobiliteit als dienst.
- De provincie gaat het beleid voor open data verder uitbouwen. Hierbij gaat het om reisinformatie, maar ook om data over reispatronen waarmee verschillende marktpartijen nog beter kunnen inspelen op de wensen van de klant. Zonder hierbij de privacy van reizigers uit het oog te verliezen. We doen dit door in concessies en contracten duidelijke eisen te stellen aan open data. Maar ook door toe te werken naar standaarden voor datalevering, uiteindelijk op nationale schaal. De provincie doet dit in samenwerking met de markt en kennisinstellingen en heeft hierin ook een kennisfunctie als dat nodig is.

Datum

21 augustus 2018

Stuknummer

C22311691/4405127

SLIM GEORGANISEERD

In dit onderdeel wordt net als in de huidige visie weergegeven hoe we de doelstellingen uit vraaggericht, verbindend en verantwoord gaan bereiken. In tegenstelling tot de huidige visie blijft dit een hoofdlijn en is dit de basis voor de adaptieve agenda.

Om onze doelstellingen te realiseren is de één overheidsgedachte belangrijk. Welke overheid kan waar de meeste toegevoegde waarde bieden. Daarom onderzoeken we de mogelijkheden om budgetten te ontschotten en/of door te decentraliseren naar andere overheden. We zien kansen om de koppeling tussen fijnmazig vervoer en doelgroepenvervoer mogelijk te maken binnen het Flex concept. Ook gaan we in de toekomst gericht om met concessies, door ze alleen in te zetten voor bijvoorbeeld het Direct deel en daarbuiten meer ruimte te bieden aan markt en samenleving. En we kijken hoe we binnen concessies meer op hoofdlijnen kunnen sturen. Dat vraagt om nieuwe innovatieve aanbestedingstechnieken en een andere sturing van concessies. Om te leren van ontwikkelingen in de praktijk blijven we experimenteren. Dit doen we niet alleen, maar hierbij zoeken we de samenwerking met het programma Smart Mobility Zuid-Nederland onder de vlag van SmartwayZ.NL. De experimenten zijn input voor de verdere vormgeving van de adaptieve agenda en de nieuwe concessies.

Herijkingspunten:

- De provincie zet in op de integratie van OV en doelgroepenvervoer, bijvoorbeeld binnen het Flex systeem. Hiervoor biedt de provincie de mogelijkheid om budgetten te ontschotten/ door te decentraliseren naar andere overheden.
- De provincie gaat gericht om met concessies en zoekt ook naar andere vormen van samenwerking om meer ruimte voor markt en samenleving te bieden.
- Voor het deel waar wel een concessie wordt uitgegeven zal de provincie zoeken naar meer ruimte en flexibiliteit en meer gaan sturen op hoofdlijnen. Ook zullen nieuwe aanbestedingstechnieken worden ingezet als deze toegevoegde waarde hebben.

- De provincie blijft inzetten op het doen van experimenten om daarmee te leren voor de toekomst. Hierbij gaat het om het doorzetten van experimenten binnen de huidige concessies met bijvoorbeeld Bravo Flex en Bravo Samen. Maar ook om experimenten buiten concessies met nieuwe marktpartijen en initiatieven vanuit de samenleving. Of experimenten met nieuwe technieken als zelfrijdend vervoer.

Datum

21 augustus 2018

Stuknummer

C22311691/4405127

Adaptieve agenda

Hierboven is de hoofdlijn van de visie weergegeven. Deze visie schetst het eindbeeld en is het kader voor een adaptieve uitvoerings- en ontwikkelagenda waarin het transitiepad centraal staat. Deze zal nadat de visie is vastgesteld door PS verder worden uitgewerkt door GS.

De adaptieve agenda beschrijft het doel dat we beogen te bereiken en welke stappen we moeten zetten om daar te komen. Hierbij gaat het om concrete projecten die we gaan uitvoeren, maar ook om een aantal ontwikkelopdrachten bijvoorbeeld om te komen tot nieuwe werkwijzen.

We zien nu een aantal belangrijke opdrachten die verder uitgewerkt gaan worden in de adaptieve agenda:

- Samen met regio West-Brabant komen tot ontwerp van een nieuwe concessie (ingang: december 2022), hierbij ook innovatieve aanbestedingsvormen meenemen.
- Integratie doelgroepenvervoer en mogelijkheden voor decentralisatie budgetten verder verkennen met gemeenten. Daarbij ook starten met een aantal concrete experimenten.
- Verder ontwikkelen van het Bravo merk en de daarbij horende concepten als direct, flex en samen. Dit vanuit een mobiliteit als dienst gedachte.
- Verder onderzoeken hoe om te gaan met open data waarbij privacy een belangrijk uitgangspunt is.
- Ontwikkelen van een kennisfunctie om de vraag beter in kaart te brengen.
- Opzetten van een nieuwe monitoringssystematiek die past bij de opzet van de nieuwe visie en breder gaat dan monitoring van alleen bus.
- Experimenten met nieuwe concepten als flex en mobiliteit als dienst, maar ook met zelfrijdend vervoer.
- Verder invulling geven aan de marktmeesterrol en hierbij ook op zoek gaan naar (nieuwe) instrumenten om onze uitgangspunten te borgen.

Vragen ter facilitering

De hiervoor geschetste hoofdlijn is het resultaat van het proces tot nu toe. Tijdens de themabijeenkomst op 31 augustus verneem ik graag uw standpunt ten aanzien van deze hoofdlijn. Ter facilitering geef ik u graag de volgende vragen mee ter overweging:

- Kunt u zich vinden in de geschetste hoofdlijn?
- Wat wilt u nog meegeven voor de herijking van de visie?

Met vriendelijke groet,

C.A. van der Maat